

دانشگاه فرهنگیان

سازمان مرکزی

سال ۱۴۰۰

انتشارات دانشگاه فرهنگیان

تاریخ تربیت معلم در ایران (استان آذربایجان شرقی)

طرح و ایده

دکتر حسین خنیفر

استاد دانشگاه تهران و رئیس دانشگاه فرهنگیان

ناظر علمی

دکتر شهرام یوسفی فر

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

مؤلفان

دکتر بهروز بامدادی، عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

فرامرز کریم زاده، عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

سید رضا علوی، نویسنده و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ

حسن علیزاده، نویسنده و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تربیت معلم در ایران (استان آذربایجان شرقی) / مولفان بهروز بامدادی... [و دیگران]؛ طرح و ایده حسین خنیفر؛ ناظر علمی شهرام یوسفی‌فر؛ سر ویراستار علمی محمدرضا روزبهانی؛ ویراستار علمی زهیر صیامیان. مشخصات نشر: تهران: دانشگاه فرهنگیان، انتشارات، ۱۴۰۰. مشخصات ظاهری: ۱۸۲ ص.؛ مصور (بخشی رنگی)، جدول، عکس (رنگی). شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۷۲-۸ وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: مولفان بهروز بامدادی، فرامرز کریم‌زاده، سیدرضا علوی، حسن علیزاده. یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۷۷] - ۱۸۲.

موضوع: تربیت معلم -- ایران -- آذربایجان شرقی -- تاریخ
 Teachers -- Training of -- Iran -- Azerbaijan, East -- History
 موضوع: دانشگاه‌ها و مدارس عالی معلمان -- ایران -- آذربایجان شرقی -- تاریخ
 Teachers colleges -- Iran -- Azerbaijan, East -- History
 موضوع: شناسه افزوده: بهروز، بهروز، ۱۳۴۱ -
 شناسه افزوده: خنیفر، حسین، ۱۳۴۸ -
 شناسه افزوده: یوسفی‌فر، شهرام، ۱۳۴۸ -
 شناسه افزوده: روزبهانی، محمدرضا، ۱۳۳۹ -، ویراستار
 شناسه افزوده: صیامیان گرجی، زهیر، ۱۳۵۷ -، ویراستار
 شناسه افزوده: دانشگاه فرهنگیان، انتشارات
 رده بندی کنگره: LB۱۷۳۱
 رده بندی دیویی: ۳۷۰/۷۱۰۹۵۵۳۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۱۳۴۴۳
 اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

دانشگاه فرهنگیان
 خیابان مرکزی
 سال ۱۴۰۰

انتشارات دانشگاه فرهنگیان

تاریخ تربیت معلم در ایران: استان آذربایجان شرقی

طرح و ایده: دکتر حسین خنیفر

مؤلفان: دکتر بهروز بامدادی، عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

فرامرز کریم زاده، عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

سید رضا علوی نویسنده و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ

حسن علیزاده نویسنده و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ

ناظر علمی طرح: دکتر شهرام یوسفی‌فر

سر ویراستار علمی: دکتر محمدرضا روزبهانی

ویراستار علمی: دکتر زهیر صیامیان

طراح جلد: مجتبی بابائیان

صفحه‌آرا: سولماز دمندانی

سال و نوبت چاپ: اول، بهار ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۷۲-۸

تمامی حقوق مربوط به انتشار این اثر برای ناشر محفوظ و نقل مطالب یا ذکر منبع بلامانع است.

نشانی: تهران، شهرک قدس، بلوار شهید فرحزادی، خیابان تربیت معلم،

دانشگاه فرهنگیان، کد پستی ۱۹۳۹۶۱۴۴۶۴

نشانی پایگاه اینترنتی دانشگاه: <https://cfu.ac.ir>

تلفن: ۰۲۱-۸۷۷۵۱۲۶۸

دربارهٔ مجموعه

سال ۱۳۹۷ ش. یکصدمین سالگرد تأسیس تربیت معلّم در ایران بود و برای گرامی داشت این رویداد دوران ساز، با همتود ریاست دانشگاه و مشارکت مجدانه و خستگی ناپذیر دست اندرکاران، برنامه های مختلفی به اجرا درآمد. از جمله این برنامه ها طرح تألیف مجموعه کامل تاریخ تربیت معلّم در ایران و نیز تدوین اسناد تاریخی تربیت معلّم در ایران بود. از این رو مقرر شد هر یک از شعب استانی دانشگاه فرهنگیان مأموریت تدوین آن بخش از تاریخ تربیت معلّم استان خود را که عمدتاً تولید آن با آموزش و پرورش بوده، برعهده گیرد. سرانجام پس از حدود دو سال تلاش های همکاران دانشگاه در استان های کشور، به شکل ۳۱ جلد کتاب تألیف و منتشر شد. گردش کار این طرح کلان چنین بود: برنامه ریزی های مالی و اداری در معاونت پژوهش انجام و یک ناظر علمی برای طرح تعیین گردید تا مراحل استانداردسازی و کنترل کیفی روند پژوهش و تألیف کتاب ها، صورت گیرد. در هر استان مجری و همکاران طرح با نظر مدیریت امور پردیس های هر استان تعیین و مراحل مختلف پژوهش و گردآوری اسناد و مدارک مکتوب و شفاهی آغاز شد و سپس تدوین متن، در طول حدود دو سال به انجام رسید.

روند پژوهش و تألیف کتاب ها با دشواری های خرد و کلان روبه رو بود. فقدان اسناد و مدارک مورد نیاز، از بین رفتن بخشی از بایگانی های مراکز، تغییرات تقسیمات کشوری، درگذشت یا در دسترس نبودن برخی از پیشکسوتان، جابجایی های مکرر مکان مراکز، ادغام ها یا انحلال مراکز و بسیاری عوامل دیگر شرایط دشوار و گاه بغرنجی را در مسیر دسترسی

به اطلاعات ضروری و روند کارها ایجاد می‌کرد. اما هر چه بود کوشش‌های خستگی‌ناپذیر همکاران معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه، رؤسای استان‌ها، مجریان طرح و همکاران آنان سبب شد نتیجه کار به صورت کتاب‌های حاضر به ثمر نشیند.

بدون تردید پژوهش در موضوع حاضر که فاقد پیشینه قبلی و اطلاعات مورد نیاز بود، بسیار طاقت‌فرسا و با مسائل عدیده مواجه می‌گردید. چنانچه امکان مصاحبه با پیشگامان مراکز تربیت معلم، دسترسی به اسناد و مدارک ضروری میسر می‌شد، نتیجه کار بسیار متفاوت‌تر از برون‌داد موجود می‌بود. از این رو دست‌آورد کنونی بازتاب بسیاری از محدودیت‌ها و مشکلات لاینحلی بود که در برابر انجام این مهم وجود داشت. در این جا از همه پیش‌کسوتان و دست‌اندرکاران امور مراکز تربیت معلم در استان‌های کشور استدعا داریم برای تکمیل و افزایش اطلاعات و دقیق‌تر کردن مطالب این مجموعه، یاری‌رسان مؤلفان و مجریان محترم این طرح ارزشمند باشند. امید داریم پیشنهادات و تذکرات ارزشمند محققان و خوانش‌گران تاریخ تربیت معلم در استان‌های مختلف، شرائط تکمیل محتوای این کتاب‌ها و رفع کاستی‌ها و کمبودهای راه یافته در آن باشد. ناگفته پیداست در شرایط نبود اسناد و مدارک ضروری برای پژوهش در این موضوع، اسناد و مدارک خصوصی افراد دست‌اندرکار مراکز، بسیار راه‌گشا خواهد بود. بی‌تردید در بازنشر این مجموعه، این معاونت و مؤلفان محترم کتاب‌ها، از همه یاری‌هایی که به هدف تقویت متن این کتاب‌ها صورت گیرد، استقبال کرده و در اصلاح و تکمیل مطالب از آن‌ها بهره خواهد برد.

معاون پژوهش و فناوری دانشگاه فرهنگیان

فهرست مطالب

۱۷.....	گفتار رئیس دانشگاه فرهنگیان کشور.....
۱۹.....	دبایچه معاون پژوهش و فناوری دانشگاه فرهنگیان.....
۲۱.....	سخن سرپرست مدیریت امور پردیس های آذربایجان شرقی.....
۲۳.....	مقدمه.....
۲۴.....	۱- موضوع.....
۲۵.....	۲- روش کار.....
۲۵.....	۳- همکاران و یاریگران تحقیق.....
۲۶.....	۴- سازمان های و مراکز همیار طرح.....
۲۷.....	۵- ساختار مطالب کتاب.....
۲۷.....	۶- پیشینه تحقیق.....
۲۹.....	۷- موانع و محدودیت های پژوهش.....
۳۱.....	فصل اول: معرفی استان آذربایجان شرقی.....
۳۳.....	۱-۱- مقدمه.....
۳۴.....	۱-۲- نگاهی به استان.....
۳۴.....	۱-۲-۱- اوضاع جغرافیایی.....
۳۶.....	۱-۲-۲- اوضاع اجتماعی.....
۳۸.....	۱-۲-۳- اوضاع تاریخی.....
۳۹.....	۱-۲-۴- اوضاع اقتصادی.....
۴۰.....	۱-۲-۵- وضعیت تعلیم و تربیت در استان.....

۴۳	۳-۱- معرفی شهرهای استان
۴۳	۱-۳-۱- تبریز
۴۸	۲-۳-۱- آذرشهر
۴۹	۳-۳-۱- اسکو
۵۱	۴-۳-۱- اهر
۵۲	۵-۳-۱- بستان‌آباد
۵۳	۶-۳-۱- تَرک (Tark)
۵۴	۸-۳-۱- خداآفرین
۵۴	۹-۳-۱- زنوز
۵۵	۱۰-۳-۱- سراب
۵۶	۱۱-۳-۱- کلیبر
۵۸	۱۲-۳-۱- کندوان
۵۸	۱۳-۳-۱- گوگان
۵۹	۱۴-۳-۱- مراغه
۶۱	۱۵-۳-۱- مرند
۶۳	۱۶-۳-۱- ملکان
۶۳	۱۷-۳-۱- میانه
۶۵	۱۸-۳-۱- ورزقان
۶۶	۱۹-۳-۱- هریس
۶۶	۲۰-۳-۱- هشتروند

فصل دوم: روند تأسیس مراکز تربیت معلم در ایران و استان آذربایجان شرقی..... ۶۹

۱-۲- سیر تحول تربیت معلم در ایران..... ۷۱

۱-۱-۲- مقدمه..... ۷۱

۲-۱-۲- دارالمعلمین..... ۷۴

- ۷۵..... ۳-۱-۲- دارالمعلمات:
- ۷۷..... ۴-۱-۲- از دارالمعلمین عالی تا دانش سرای عالی
- ۷۸..... ۵-۱-۲- از دارالمعلمات تا دانش سرای دختران
- ۷۹..... ۶-۱-۲- از اصلاح تا انحلال دانش سرای عالی
- ۸۰..... ۷-۱-۲- تربیت معلم در دهه چهل
- ۸۴..... ۸-۱-۲- تربیت معلم بعد از انقلاب اسلامی
- ۸۵..... ۹-۱-۲- نتیجه گیری
- ۸۶..... ۲-۲- سیر تأسیس دانشسراها و مراکز تربیت معلم در استان
- ۸۶..... ۱-۲-۲- مقدمه
- ۹۰..... ۲-۲-۲- دانشسرای پسران تبریز
- ۱۳۰..... ۳-۲-۲- دانشسرای دخترانه تبریز (دارالمعلمات):
- ۱۴۰..... ۴-۲-۲- تربیت معلم پسرانه راهنمایی شهید حاجی تبریز
- ۱۴۰..... ۵-۲-۲- تربیت معلم دخترانه باهنر تبریز (مارالان)
- ۱۴۰..... ۶-۲-۲- تربیت معلم پسرانه شماره ۲ بهشتی قطران تبریز
- ۱۴۰..... ۷-۲-۲- تربیت معلم دخترانه بهار تبریز
- ۱۴۱..... ۸-۲-۲- مرکز تربیت معلم جدید علامه امینی تبریز
- ۱۴۱..... ۹-۲-۲- مرکز تربیت معلم شهید مطهری مراغه
- ۱۴۱..... ۱۰-۲-۲- مرکز تربیت معلم دختران خدیجه کبری میانه
- ۱۴۱..... ۱۱-۲-۲- مرکز تربیت معلم شهید موسی کلانتری مرند
- ۱۴۲..... ۱۲-۲-۲- مرکز تربیت معلم پسرانه ی اهر
- ۱۴۲..... ۱۳-۲-۲- مرکز تربیت معلم دختران سمیه ی اهر
- ۱۴۲..... ۱۴-۲-۲- مرکز تربیت معلم دختران مراغه
- ۱۴۲..... ۱۵-۲-۲- مرکز تربیت معلم پسران سراب
- ۱۴۲..... ۱۶-۲-۲- مرکز تربیت معلم پسران امام خمینی بستان آباد
- ۱۴۲..... ۱۷-۲-۲- دانشسرای تربیت معلم پسران سراب